

# La'ipepa tufa 1: Ko e Feilaulau 'a e Kāingalotú ke Langa 'a e Temipalé

Na'e fili e Kāingalotu 'i Nāvuú ke fakahoko ha ngaahi feilaulau lahi ke fakakakato e Temipale Nāvuú.

Na'e pehē 'e ha mēmipa 'o e Siasí ko Lu'isa Pānesi Pālati:



“Na'e fakatukupaa'i homau ngaahi nimá mo e lotó ke fakavave'i hono fakakakato 'o e Temipalé. Na'e iku 'o loto e kau fine'ofá ke totongi taki sēniti 'e 50 e tokotaha kotoa ki hono kumi 'o e fá'ó mo e sio'atá. Ne u ma'u e lahi 'o e pa'anga ko iá 'i he lotolotonga 'o e taimi fe'amokaki fakapa'angá. Ne u fononga atu 'i he tui ke 'alu ki he 'ofisi 'o e Temipalé ke 'oatu 'eku foakí. Fakafokifā, lolotonga 'eku fonongá, ne 'ākilota au 'e ha fili. Ne u tu'u ma'u. Ne u pehē 'i he'eku fakakaukaú, ko e ngaahi me'a 'e fiha 'oku ou fie ma'u ki hoku fāmilí, pea 'e lava 'e he pa'anga ko iá 'o feau 'eku ngaahi fie ma'u lolotonga. 'I he taimi pē ko iá ne u fakafisi mei he fakakaukau ko iá. Ne u pehē, 'kapau ko ha momo'i mā pē te u ma'u 'i he 'aho kotoa pē 'i ha uike, te u totongi 'a e pa'anga ko 'ení ki he tauhi'anga koloá.'”

“Ne u fononga fakavave atu leva 'o totongi e pa'angá pea u foki 'i he loto fiemālie. 'I he pongipongi 'e tahá 'i he'eku tangutu 'o ofi ki hoku matapā ki mu'á, ne lue hake ha tamaio'eiki 'o ne lī mai ha fo'i pa'anga siliva ki hoku holoholo'angá. . . . Ne u ongo'i hounga'ia mo'oni. Ne u 'alu ki he falekoloá 'o fakatau mai e ngaahi me'a ne u fu'u fie ma'u” (Louisa Barnes Pratt, in *The History of Louisa Barnes Pratt*, ed. S. George Ellsworth [1998], 72–73).

Na'e tohi 'e he mēmipa 'o e Siasí ko 'Elisapesi Kepi Heiuati 'a e me'a ni:

“Oku 'ikai ke u manatu'i ha me'a ne u mamahi ai 'i he'ene mole meiate aú, tuku kehe pē 'a e uasi 'o [hoku husepāniti kuo mama'ó atú]. Ko ia, ne u foaki ia ke tokoni ki hono langa 'o e Temipale Nāvuú mo e me'a kotoa pē te u lava ke foakí mo e pa'anga faka'osi ne u ma'u 'i he māmaní, 'a ia na'e fakakātoa ko ha \$50 nai” (to'o mei he Carol Cornwall Madsen, in *Their Own Words: Women and the Story of Nauvoo* 1994], 180).

Na'e fa'a hoha'a e kau taki 'o e Siasí mo e kōmiti temipalé 'e ta'ofi e ngāue ki he temipalé koe'uhí ko ha nounou fakaepa'anga. Na'e fakamatala 'a Palesiteni Piliikhami 'longi (1801–77) kimui ange ki he 'usia ko 'eni fekau'aki mo Siosefa Tolonitō, ko ha kauvaka mei 'Itali 'a ia ne papitaiso 'i he 1843:



“Kuo mau fakahoko 'eni ha konga lahi 'o e ngāue 'i he temipalé he taimi ko iá, pea na'e faingata'a ke ma'u ha mā ke mau kai. Na'a ku talaange ki he . . . kōmiti ne nau tokangā'i e ngaahi koloa 'a e temipalé ke nau faka'aonga'i kotoa e mahoa'a ne nau ma'u pea 'e fakalahi ange ia 'e he 'Otuá, pea ne nau fai ia, hili ha taimi sī'i mei ai kuo ha'u 'a Misa Tolonitō 'o 'omi kiate au ha pa'anga koula 'e ua-afe nimangeau. . . . Ne u talaange [ki he Pīsope], 'Sai, 'alu leva 'o fakatau ha mahoa'a ki he kau tangata ngāue 'i he temipale ko iá, pea 'oua na'a mou toe ta'efalala ki he 'Eikí, he te tau ma'u e me'a 'oku tau fie ma'u” (Brigham Young, in Wilford Woodruff, *Wilford Woodruff's Journal*, ed. Scott G. Kenney [1984], 5:19–20; na'e fakatonutonu e sipelá, mata'itohi lahi, faka'ilonga leá, mo e kalamá).

- 'Okú ke pehē ko e hā na'e vilitaki ai e ni'hi fakafo'ituitui ko 'ení ke fakahoko ha feilaulau lahi ki hono langa 'o e Temipale Nāvuú?
- Ko e hā te tau lava 'o ako fekau'aki mo e feilaulau mei he ngaahi fakamatala ko 'ení?

